

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Central Statistical Office of Finland

1987

Tiedustelut - Förfrågningar

Päiväys - Datum

Sarja ja nro - Serie och nr

Päivi Keinänen
Puh. (90) 58001
Tel.

5.1.1987

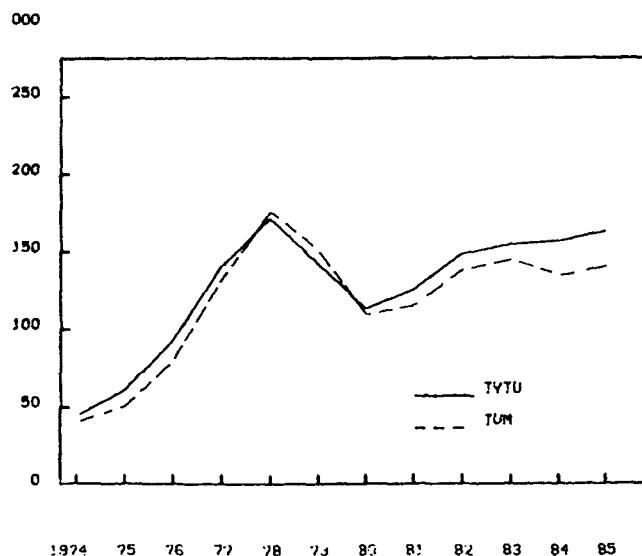
TY 1987:1

TYÖVOIMA
ARBETSKRAFT

TYÖTTÖMYYS TILASTOISSA

Suomen työttömyystilastot perustuvat sekä Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen että työvoimahallinnon työnhakijarekisteriin. Työttömien määrät näissä kahdessa tilastossa poikkeavat enemmän tai vähemmän toisistaan. Viime vuosina ero on kasvanut melko suureksi, sillä Työvoimaministeriö ei ole lukenut työttömyyseläkeläisiä työttömiksi kuten Tilastokeskus tekee.

KUVIO 1. Työttömät Tilastokeskuksen (TYTU) ja työvoimaministeriön (TVM) mukaan vuosina 1974-1985

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

JULKAISUJEN MYYNTI:
Tilastokeskus, P. 504, 00101 Helsinki
Puh. (90) 1734535
Valtion painatuskeskuksen kirjakaupat
Helsingissä Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4

662370S-12/78L/ads

FÖRSÄLJNING:
Statistikcentralen PB 504, 00101 Helsingfors
Tel. (90) 1734535
Statens tryckericentrals bokhandlar i
Helsingfors Annegatan 44 och Södra esplanaden 4

MAIL ORDERS
Central Statistical Office of Finland
P.O. B. 504, SF-00101 Helsinki
TEL. (90) 1734535
CASH SALES
Government Printing Centre bookshops in Helsinki at
Annankatu 44 and Eteläesplanadi 4

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRITELMISTÄ

Kansainvälinen suositus

Kansainvälisen Työjärjestön eli ILO:n päätöslauselmaan perustuen työttömäksi luetaan henkilö, joka

- on ilman työtä,
- etsii työtä ja
- on käytettävissä työhön.

Työttömiksi luetaan siis henkilöt, jotka ovat ilmaisseet haluavansa työtä ja jotka jollain tavalla ovat etsineet sitä. Lisäksi edellytetään, ettei heillä ole työhönmenon estettä.

Tärkeä työttömien määritelmään vaikuttava tekijä on se, että työllisiksi luetaan kaikki, jotka tekevät työtä vaikkakin vain yhtenä päivänä viikossa.(1) Työllisyyden ensisijaisuudella pyritään saamaan selville kaikkien kansantaloudelliseen tuotantoon osallistuvien työpanos. Työttömät ovat osa työvoiman tarjontaa. Koko tarjonta saadaan laskemalla yhteen työttömät ja työlliset.

Määritelmät otettiin ensin käyttöön Yhdysvalloissa vuonna 1940 aloitetussa työvoimatutkimuksessa.(2) Kansainvälinen työjärjestö antoi ensimmäiset suositukset työvoimatilastoista vuonna 1954, viimeksi ne vahvistettiin vuonna 1983.

(1) Henkilöt, jotka tekevät tavallista lyhyempää työaika, mutta haluaisivat tehdä enemmän työtä kuin ovat saaneet, luetaan kansainvälisissä tilastoissa näkyvästi vajaatyöllisiksi. Suomessa heitä on noin 70 000.

(2) Taustalla oli 1930-luvun alun suuri työttömyys ja siitä alkanut uudenlainen työvoimapolitiikka, jonka tavoitteeksi otettiin työn järjestäminen kaikille sitä haluaville.

Työvoimaviranomaisten määrittelmä

Toinen työttömyyskäsite on työvoimaviranomaisten tietoon tullut avoin työttömyys. Suomessa työvoimaministeriö laatii tilastoja työvoimatoimistoihin ilmoittautuneista työttömistä työnhakijoista. Työttömyys riippuu silloin mm. ilmoittautumisvelvollisuutta koskevista määräyksistä, työttömyysturvan saamiseen liittyvistä ehdoista sekä niistä ohjeista ja toimenpiteistä, joita työttömyyden hoitamisesta on annettu.

Työnvälitys siirtyi valtion tehtäväksi vuonna 1961. Senjälkeen on sekä työttömyysturvan kattavuudessa että työllistämistoimenpiteiden laajuudessa tapahtunut muutoksia, jotka ovat lisänneet työnvälitykseen ilmoittautuvien määrää ja tilastojen kattavuutta.

MITEN TYÖTTÖMYYSTILASTOT LAADITTAAN?

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on haastattelututkimus, jossa joka kuukausi haastatellaan noin 11 000 suomalaista 15-74-vuotiasta henkilöä. Vuodessa tehdään noin 132 000 haastattelua, joista eri henkilöitä on noin 60 000. Työvoimatutkimus on Suomen suurin otokseen perustuva haastattelu. Haastattelut tehdään puhelimitse kunkin kuukauden puoliväliin sattuvalla viikolla.

Työvoimatutkimusta on tehty vuodesta 1959 alkaen: vuoden 1982 loppuun postikyselynä, senjälkeen haastatteluna.

Työvoimaministeriön tilastot

Työnhakijarekisteriin perustuvia tilastoja laatii Työvoimaministeriö. Tilastot sisältävät työvoimatoimistoissa työnvälittäjille työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet. Työttömyysturvaa tai päivärahaa saavien on ilmoitauduttava kuukauden välein. Muiden ilmoittautumisesta voivat työvoimatoimistot päättää itse. Työnhakijarekisteri tarkistetaan kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein. Keskimääräinen ilmoittautumisväli on noin 2 kuukautta.

Tilastot laaditaan kunkin kuukauden viimeisenä työpäivänä voimassaolevien työnhakujen mukaan. Tilaston katsotaan alkaneen vuonna 1961, jolloin työnvälitys siirtyi valtion tehtäväksi. Aikaisemmilta vuosilta on olemassa tilastoja työttömyyskortistoihin hyväksytyistä.

Tilastojen erot

Tilastokeskuksen ja työvoimaministeriön työttömyys-tilastojen välillä on eroja määritelmässä, ajankohdassa ja tiedonkeruutavassa. Työttömyyttä arvioitaessa tulee käytännössä esille monia epäselviä ja tulkintaa kaipaavia tilanteita. Niiden varalle on tilastojen laatijoille annettu tarkempia ohjeita. Esimerkiksi työttömän sairastuminen tai henkilö, joka etsii viikonlopputyötä ovat tällaisia. Ohjeet poikkeavat toisistaan seuraavien ryhmien kohdalla:

- osaikatyötä (korkeintaan 4 t päivässä) etsiviä ei työnhakijarekisterissä lueta työttömiksi, mutta työvoimatutkimuksessa luetaan
- työttömyyseläkeläisiä ei työnhakijarekisterissä lueta työttömiksi, mutta työvoimatutkimuksessa luetaan
- vähäinen työssäolo ei vaikuta poistamiseen työnhakijarekisteristä, työvoimatutkimuksessa tunninkin työtä tehneet luetaan työllisiksi
- tilapäisesti sairaat poistetaan työnhakijarekisteristä, jos sairaus on kestänyt yli 10 päivää; työvoimatutkimuksessa aika on määritelty kahdeksi viikoksi.

TYÖTTÖMYYSELÄKELÄISET ONGELMANA TILASTOISSA

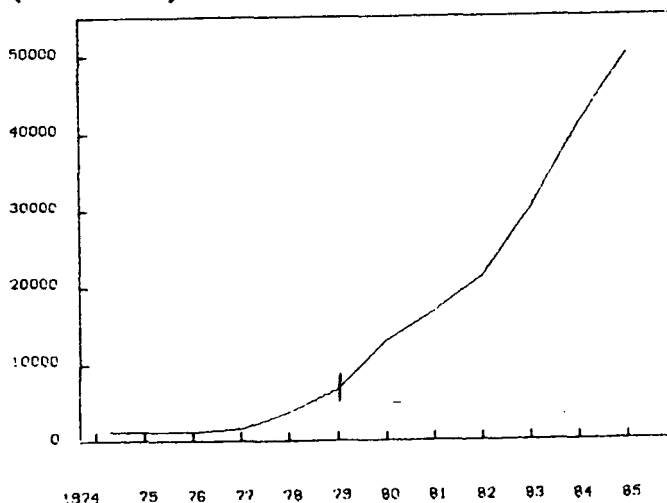
Työttömyyseläke tuli käyttöön vuonna 1971, mutta sen merkitys oli vähäinen koko 1970-luvun ajan. Vaikka Työvoimaministeriö poisti vuodesta 1980 alkaen työttömyyseläkeläiset työttömien työnhakijoiden tilastoista, tilastokeskus tilastoi heidät edelleen työttömiksi. Samana vuonna työttömyyseläkeläisten määrä alkoi kasvaa nopeasti, joten erot työttömyys-tilastoissa ovat myös kasvaneet.

Alunperin eläke tarkoitettiin 60-64-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille, mutta tilapäisesti ikärajaa on alennettu 55-vuoteen. Vuoden 1986 aikana alaikärajaa on nostettu uusien eläkkeeseen oikeutettujen osalta takaisin 60-vuoteen.

Työttömyyseläkeläisten asema on eläkkeen olemassaolon aikana muuttunut. Laissa edellytetään, että työttömyyseläkkeensaajan tulee olla työttömänä työnhakijana työnvälityksessä ja että hänen tulee ottaa vastaan työtä, jos sitä tarjotaan. Ilmoittautumisvelvollisuudesta on käytännössä luovuttu vuonna 1985, vaikka työttömyyseläkkeensaajat ovatkin edelleen kirjoilla työnhakijarekisterissä. Työvoimaviranomaiset eivät myöskään ole osoittaneet työttömyyseläkkeensaajille työtä, koska heidän työttömyytensä katsotaan päättyvän eläkkeen saamiseen.

Työttömyyseläkkeen saajista laatii tilastoa Työvoimaministeriön lisäksi myös Kansaneläkelaitos.

KUVIO 2. Työttömyyseläkkeen saajat Kansaneläkelaitoksen (1974-79) ja työvoimaministeriön (1980-85) mukaan.

Hallintokäytännön muuttumisen jälkeen työttömyyseläke muistuttaa yhä enemmän varhaiseläkkeitä. Työvoimatutkimuksen käytäntöä on sentähden jouduttu tarkistamaan. Vuoden 1987 alusta työttömyyseläkeläiset, jotka etsivät työtä luetaan tilastoissa työttömiksi. Muut työttömyyseläkeläiset luetaan työvoiman ulkopuolelle eläkeläisiksi. Näin tehdään työvoimatutkimuksessa muillekin eläkkeensaajille.

Tilastokeskuksella on käytettävissään tilastoja työttömistä ilman työttömyyseläkeläisiä vuodesta 1984 lähtien. Työttömyyseläkeläisiä on työvoimatutkimuksessa yli 40 000. Kansaneläkelaitoksen mukaan heitä on jo yli 60 000. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuosina 1984-1986 noin 15-30 % työttömyyseläkeläisistä ilmoitti etsineensä työtä. Näistä tosin osa saattaa olla henkilöitä, jotka ovat työnhakijarekisterissä saadakseen eläkkeen, eikä varsinaisesta työnetsimisestä ole kysymys. Työtä etsineiden osuus on kolmen vuoden aikana jatkuvasti vähentynyt.

Muutoksen vaikutus työttömyystilastoihin

Uuden käytännön mukaisia tilastoja ei ole toistaiseksi käytettävissä. Siirtymävaiheessa vuonna 1987 voidaan laskea entisen käytännön mukaan työttömien määrä, kun kaikki työttömyyseläkeläiset ovat mukana ja toisaalta määrä, jossa heitä ei ole mukana. Virallinen työttömyystilasto tulee sisältämään kaikki työtä etsineet työttömät. Tieto työttömyyseläkeläisten kokonaismäärästä saadaan edelleen Kansaneläkelaitoksen ja työvoimaministeriön tilastoista.

Käytössä olevien tietojen perusteella on arvioitu, että työttömien määrä työvoimatutkimuksessa laskee noin 30 000 - 40 000 hengellä. Muutos vaikuttaa saman verran työvoiman määrään ja kohdistuu kokonaan 55-64-vuotiaisiin, joista nyt aikaisempaa suurempi osuus on työvoiman ulkopuolella. Työttömyysaste eli työttömien osuus työvoimasta laskee hieman yli yhdellä prosenttiyksiköllä.(1)

(1) Liitteessä on esitetty arvioita muutoksen vaikutuksesta työvoimaan ja työttömiin.

Taulukko 1. TYÖVOIMA, TYÖTTÖMÄT JA TYÖTTÖMYYSELÄKELÄISET

	Työttömyys- eläkeläiset työvoimassa	Työttömyys- eläkeläiset poissa työ- voimasta	Työtä etsineet työttömät työvoimassa (arvioitu)	Työvoima- ministeriön työttömät työnhakijat
Työttömät	5			
1984	149 000	127 000	133 000a	135 300
1985	163 000	125 000	129 000a	141 400
1986(*)	183 000	139 000	142 000a	149 900
Työttömyys- aste %				
1984	6,2	5,0	5,2a	..
1985	6,3	4,9	5,0a	..
1986(*)	7,0	5,4	5,5a	..
Työvoima				
1984	2572 000	2540 000	2546 000a	..
1985	2600 000	2562 000	2566 000a	..
1986(*)	2628 000	2584 000	2588 000a	..
Työvoima- osuus %				
1984	69,6	68,7	68,9a	..
1985	70,1	69,1	69,2a	..
1986(*)	70,7	69,5	69,6a	..

Taulukko 2. 55-64-VUOTIAAT: TYÖVOIMA, TYÖTTÖMÄT JA TYÖTTÖMYYSELÄKELÄISET

Työttömät				
1984	44 000	12 000	18 000a	13 600
1985	50 000	12 000	16 000a	16 300
1986(*)	57 000	13 000	17 000a	
Työttömyys- aste %				
1984	15,9	4,9	7,2a	..
1985	17,7	4,9	6,4a	..
1986(*)	20,4	5,5	7,1a	..
Työvoima				
1984	276 000	245 000	251 000a	..
1985	282 000	244 000	248 000a	..
1986(*)	280 000	236 000	240 000a	..
Työvoima- osuus				
1984	54,9	48,8	49,9a	..
1985	55,1	47,7	48,5a	..
1986(*)	54,4	45,8	46,6a	..

(* Tammi-lokakuu, pl. huhtikuu)